

Василенко О. М., Шульц Т. П.

Хмельницький національний університет

ГОТОВНІСТЬ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЧИННИК УСПІШНОЇ МАЙБУТНЬОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

На сучасному етапі розвитку України потрібні високопрофесійні фахівці, що зумовлено стрімкими змінами у соціально-економічній сфері суспільного життя країни. Виникає питання докорінної зміни системи підготовки майбутніх професіоналів, котра має орієнтуватися на виклики повсякдення і передбачати їх продуктивне розв'язання в майбутньому. Практика показує, що найбільш значущими вміннями конкурентоспроможного фахівця є інтелектуальні вміння, в тому числі вміння застосовувати інноваційні методи, орієнтуватись у сучасних технологіях та використовувати їх у професійній діяльності.

Актуальність теми обґрунтована ще й тим, що оволодіння інформаційними технологіями дозволить майбутнім психологам ефективно здійснювати власну професійну діяльність, урізноманітнювати форми та методи роботи з клієнтами. Наявність вмінь використовувати інформаційні технології багато в чому визначає успішність навчальної та професійної діяльності людини, її ефективність в сфері міжособистісної взаємодії. Саме цим можна пояснити постійний інтерес вчених до даної проблеми.

Дослідженню окремих аспектів застосування інформаційних технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців соціономічного профілю (педагогів, психологів) присвячені праці вітчизняних науковців: В. Коваленко, Н. Павлишиної, Н. Сінельнікової. Проблема формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх педагогів, психологів, соціальних працівників розглянута в дослідженнях В. Балахтар, О. Бутенко, С. Гаврилюк та С. Семчук. Питаннями формування інформаційно-комунікаційної компетентності слухачів в системі післядипломної педагогічної освіти цікавились К. Колос, Л. Лупаренко, О. Спірін. У працях зарубіжних дослідників (А. Glatthorn, S. Day, D. E. Super, J. Scheerens) розглядаються проблеми професійного розвитку й становлення фахівців, формування їх професійної компетентності.

На сьогоднішній день основним завданням закладів вищої освіти (ЗВО) є забезпечення студента необхідною теоретико-професійною базою знань, формування умінь й навичок здійснення дослідницької та інноваційної діяльності, розвиток творчого потенціалу, формування прагнення до самоосвіти та саморозвитку. Зміни, які відбуваються останнім часом в освітньому процесі вимагають сформованості у майбутнього фахівця здатності не лише якісно виконувати поставлені завдання, але й творчо мислити, впроваджувати власні інновації. Тому готовність майбутніх психологів до використання інформаційних технологій значною мірою залежить від їхньої готовності до здійснення інноваційної діяльності, яка є одним із важливих компонентів професійної готовності, максимальної реалізації їхніх можливостей, розкриття їх творчого потенціалу (Пензай Л., 2019).

Зауважимо, що на формування готовності студентів-психологів до використання інформаційних технологій впливають чинники об'єктивного та суб'єктивного характеру: виховання та самовиховання, особливості особистісного розвитку та саморозвитку, професійна спрямованість, професійне самовизначення та багато інших. Саме врахування цих чинників, а також дослідження компонентів готовності фахівців психологічної сфери до використання інформаційних технологій надасть можливість керівникам ЗВО, в яких навчаються студенти-психологи створити відповідні умови підвищення ефективності підготовки цих студентів до використання інформаційних технологій в майбутній професійній діяльності.

Підготовка майбутнього психолога до застосування інформаційних технологій – процес ґрунтовний, послідовний, тривалий. Він включає в себе кілька етапів: мотиваційно-цільовий, когнітивний та операційний.

Основною метою *мотиваційно-цільового етапу* є створення умов для формування мотивації та вміння ставити цілі в процесі виконання професійної діяльності. Особливого значення на цьому етапі набуває проходження практики студентами-психологами, адже саме вона допомагає їм сформувати реальне уявлення про використання інформаційних технологій в практичній діяльності. Зазначимо, що саме на цьому етапі важливо здійснювати первинну діагностику готовності студента до використання інформаційних технологій у професійній сфері (Скалич Л., 2015).

Когнітивний етап визначається формуванням цілісної системи теоретичних знань студентів-психологів про загальні особливості інформаційних технологій, можливості їх використання, організаційні вимоги, форми роботи, врахування специфіки застосування інновацій у роботі з різними віковими категоріями. Цей етап дозволяє активізувати прагнення студентів переосмислити застосування інформаційних технологій з врахуванням власних особливостей. При вивченні навчальних дисциплін на даному етапі важливо пропонувати студентам різноманітні творчі завдання, проблемі запитання, групові форми роботи (Старева А., 2003).

Третій етап підготовки майбутнього психолога до застосування інформаційних технологій – *операційний*. Він передбачає формування в студентів-психологів умінь використовувати інформаційні технології на практиці. Саме на цьому етапі вони здобувають навички моделювання та проектування своєї професійної діяльності з врахуванням застосованих ними інформаційних технологій, аналізують етапи здійснення практичної роботи, підбирають доцільні методи й засоби досягнення поставленої мети, а також способи та форми здійснення контролю.

Зазначимо, що успішність та ефективність застосування інформаційних технологій передбачає, що фахівець усвідомлює практичну значущість цих технологій у своїй професії не тільки на професійному, а й на особистісному рівні. Однак включення спеціаліста в інноваційний процес часто відбувається спонтанно, без урахування його психологічної готовності до інновацій. Тому успішність застосування інформаційних технологій на практиці опосередковуються особистісним фактором у структурі готовності до неї самого фахівця (Войтина Ю., 2008).

На основі аналізу наукових джерел з проблеми дослідження ми визначили компоненти готовності студентів-психологів до використання інформаційних технологій в майбутній професійній діяльності:

1) *мотиваційний компонент* – усвідомлене ставлення студента-психолога до інформаційних технологій та розуміння їх можливостей щодо вирішення певних професійних завдань. Мотивація є основою здійснення інноваційної діяльності фахівця, адже мотиваційна готовність до впровадження інноваційної діяльності є важливою умовою ефективності здійснення інновацій в майбутній професійній сфері. Мотивами можуть виступати пізнавальні інтереси, що виявляються в бажанні розуміти наукову сутність інформаційних технологій, сформувати власне ставлення до впровадження інновацій в професійній діяльності;

2) *когнітивний компонент* – сукупність науково-теоретичних знань про інформаційні технології, їх різноманітність, структуру, особливості застосування. Окрім того, когнітивний компонент визначає систему необхідних умінь та навичок для успішного впровадження інформаційних технологій. Показниками сформованості когнітивного компоненту готовності майбутнього психолога до використання інформаційних технологій є: теоретико-методологічні знання (розуміння загальної теорії професійної діяльності з врахуванням системного підходу); загальнотеоретичні та методичні знання (володіння принципами, закономірностями, методами наукових досліджень); вміння успішно застосовувати інформаційні технології в практичній діяльності; ознайомлення з новими науковими досягненнями; знання шляхів та методів самоосвіти;

3) *рефлексивний компонент* виявляється в здатності студента-психолога до аналізу явищ особистісної свідомості та діяльності. Впровадження цього компонента можливе через здійснення рефлексивних процесів саморозуміння та прояву розуміння інших, самооцінки та надання оцінки іншим. Наявність рефлексивного мислення можна розглядати як запоруку усвідомленої власної діяльності, її критичний аналіз та можливість системного вдосконалення. Готовність майбутнього фахівця психологічної сфери до використання інформаційних технологій з позиції рефлексивного компонента полягає в рівні сформованості рефлексивної позиції, тобто особливостей його самооцінки як суб'єкта, що впроваджує інформаційні технології;

4) *комунікативний компонент* передбачає вміння студента-психолога встановлювати комунікативні зв'язки на різних рівнях взаємодії. Цей компонент є необхідним для формування готовності майбутнього психолога до використання інформаційних технологій, адже впровадження будь-якої технології потребує наявності широкої мережі зв'язків між суб'єктами соціономічної діяльності.

5) *креативний компонент* виявляється у відкритості студента-психолога до існуючих інноваційних процесів, а також у мобільності та гнучкості мислення, критичній оцінці та здатності творчо осмислювати та використовувати інформаційні технології. Креативний компонент виявляється в пошуку нестандартних шляхів розв'язання професійних задач. Необхідність сформованості цього компонента виявляється у творчому характері впровадження інформаційних технологій. Ознаками креативності фахівця є його здатність до створення нового, вміння знаходити нові підходи до вирішення професійних проблем.

Отже, сформованість мотиваційного, когнітивного, рефлексивного, комунікативного та креативного компонентів дають можливість зробити висновки про загальний ступінь готовності студентів-психологів до використання інформаційних технологій в майбутній професійній діяльності.

ЗАЯВКА
на участь у VIII Всеукраїнській науково-практичній конференції
«Актуальні питання теорії та практики психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців»
9–10 квітня 2020 р.

Прізвище, ім'я, по батькові	Василенко Олена Миколаївна
Науковий ступінь	Кандидат педагогічних наук
Вчене звання	Доцент
Посада та місце роботи	Доцент кафедри психології та педагогіки Хмельницького національного університету
Відділення «Нової пошти», на яке надсилати матеріали	29009, м. Хмельницький, вул. Сіцінського 9
телефон	0986251323
e-mail	vasilenko.dm@ukr.net
Тематичний напрям роботи конференції	Сучасні освітні концепції та технології підготовки майбутнього фахівця
Повна назва теми доповіді чи повідомлення на секційному засіданні	Готовність студентів-психологів до використання інформаційних технологій як чинник успішної майбутньої професійної діяльності
Заплановані форми участі у конференції (відмітити один чи кілька варіантів відповіді)	☐ Доповідь на пленарному засіданні
	☐ Доповідь чи повідомлення на секційному засіданні
	☐ Проведення майстер-класу чи тренінгу
	☐ Публікація матеріалів
	☐ Участь без доповіді та публікації
Необхідність надсилання сертифікату та програми конференції поштою	☐ Так
	☐ Ні
Необхідність у поселенні (відмітити потрібне)	☐ Готель
	☐ Гуртожиток
	☐ <u>Поселення не потрібне</u>

ЗАЯВКА
на участь у VIII Всеукраїнській науково-практичній конференції
«Актуальні питання теорії та практики психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців»
9–10 квітня 2020 р.

Прізвище, ім'я, по батькові	Шульц Тетяна Петрівна
Науковий ступінь	-
Вчене звання	-
Посада та місце роботи	Магістрантка кафедри психології та педагогіки Хмельницького національного університету
Відділення «Нової пошти», на яке надсилати матеріали	29009, м. Хмельницький, вул. Лісогринівецька 20
телефон	0672558383
e-mail	Shults.tanya@gmail.com
Тематичний напрям роботи конференції	Сучасні освітні концепції та технології підготовки майбутнього фахівця
Повна назва теми доповіді чи повідомлення на секційному засіданні	Готовність студентів-психологів до використання інформаційних технологій як чинник успішної майбутньої професійної діяльності
Заплановані форми участі у конференції (відмітити один чи кілька варіантів відповіді)	☐ Доповідь на пленарному засіданні
	☐ Доповідь чи повідомлення на секційному засіданні
	☐ Проведення майстер-класу чи тренінгу
	☐ Публікація матеріалів
	☐ Участь без доповіді та публікації
Необхідність надсилання сертифікату та програми конференції поштою	☐ Так
	☐ Ні
Необхідність у поселенні (відмітити потрібне)	☐ Готель
	☐ Гуртожиток
	☐ <u>Поселення не потрібне</u>